

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13175

DER BAZIGTER OKEAN



V. Nemirovich-Danchenko



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דער באזיגטער אקעאן

א קאפיטל אין דער געשיכטע פון האלאנד

יידיש לויט וו. בעמיראָוויטש-דאָנטשענקאָ און אנה. זורך דודל



ווילנע — 1921

זוילנער פארלאג פון ב. א. קלעצקין



דרוקטריי, חילנער פארלאג פון ב. א. קלעצקין, חילנע, קליין סטעפניגאס 23-



די קארטע העלאנד.



געאָגראַפישע ידיעות וועגן האַלאַנד.

האַלאַנד, אַדער נידערלאַנד ליגט צו מערב פון זייטשלאַנד ביים ברעג פון ים.

דאָס גאַנצע לאַנד איז קלענער פאַר איין מאַסקווער גובערניע אין רוסלאַנד. עס האַלט סך-הכל 220 קוואַדראַט-קילאָמעטער, אָבער באַזעצט איז האַלאַנד זייער געדיכט. איר באַפעלקערונג באַטרעפט $5\frac{1}{2}$ מיליאָן.

דער גרעסטער טייל פונם לאַנד שטעלט פאַר מיט זיך פלייניקע שטחים, וועלכע ליגן אויף 2-3 קלאַפּטער נידעריקער, ווי דער אויבער-פלאַך פונם ים.

די האַלענדער קומט דעריבער כסדר אויס צו קעמפן מיט די וואַ-סערן פון ים, ווי אויך מיט די וואַסערן פון די טייכן ריין, מאַאַס און שעלדע.

די באַפעלקערונג פון האַלאַנד באַשטייט אינם גרעסטן טייל פון האַלענדער (אמאָליקע באַטאווער). זיי געהערן צו דער גערמאַנישער פעלקער-גרופע און זייער שפראַך איז ענלאַך צו דייטש.

לויט דעם גלויבן איז די מערהייט פון דער באַפעלקערונג פראַ-טעסטאַנטן (1), אַ קלענערער טייל—קאַטוילן.

אַ דאַנק דער לאַגע פונם לאַנד ביים ים, זיינען די האַלענדער גע-ווען פון אייביק אַן מוטיקע ים-פאַרער.

אין 17-טן יאָרהונדערט איז דאָס לאַנד אַפילו געווען די שטאַרקס-טע אויף די ימים.

(1) פראַטעסטאַנטן — קריסטן, וועלכע האָבן אוועקגעוואָרפן טייע קאַטוילישע מנהגים און דינים און האָבן אַריינגעטראָגן אַ סך רעפארמעס אין זייער גלויבן. זיי האָבן אויך ניט קיין אַפטיי פארן רוימישן פויסט.

די האָלענדער האָבן ערוואָרבן גרויסע קאָלאָניעס אין אלע טיילן
 פון דער וועלט און האָבן אַ סך מיטגעווירקט דער אַנטדעקונג פון נייע
 לענדער, ווי אַווסטראַליע, די אינזלען טאַסמאַניע און נײַ-זעלאַנד
 דרום-אַפריקע, וועלכע זיי האָבן די ערשטע באַזעצט, א. א. וו.
 די האָלענדער פאַרנעמען זיך מיט האַנדל, פיצוכט און ערד-אַרבעט,
 אויסער תבואות, זייט מען דאָ לײן, טאַבאַק, טוועקלע און פאַרשיידענע
 בלומען (דערהויפט אַרום זער שטאָט האַאַרלעם).
 לויט איר האַנדל האָט האַלאַנד פאַר דער מלחמה פאַרנומען דעם
 3טן פּלאַץ צווישן די גרעסטע מלוכות פון דער וועלט. (ענגלאַנד, פאַר-
 אייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע, דייטשלאַנד, פראַנקרייך, האַלאַנד).
 איבער אלע ימים שווימען אירע גרויסע האַנדלס-שיפן. די טייכן
 זיינען פול מיט דאַמפערס (אויף איין רײן שווימען 3000 דאַמפערס).
 פון די קאָלאָניעס באַקומט האַלאַנד אַזוינע טייערע פראָדוקטן, ווי
 קאַווע, כײן-קאַרע און אַלעדליי זיסיגקייטן.
 דאָ באַזעצן זיך אלע האַלענדער, וועלכע ס'פעלט אויס פּרנסה אינ-
 דערהיים. דעריבער איז אין האַלאַנד כמעט נישטאָ קיין אַרימע לייט.
 די האַלענדער זיינען איינס פון די געבילדטעסטע פעלקער. זייער
 זעלטן קען מען דאָ טרעפן אַן אומוויסנדן מענטשן. האַלאַנד פאַרמאָגט גאַנ-
 צע דריי רייכע און גוט איינגעאַרדנטע אוניווערסיטעטן.
 די גרעסטע האַלענדישע שטעט זיינען האַאַג (די הויפטשטאָט),
 ראַטערדאַם און אַמסטערדאַם (די ענדונג דאַם באַדייט אַפאַר-
 צאַמונג קעגן די וואַסערן).
 די שטעט האָבן זייער אַ שיינעם אויסזען. צוליב דעם ווייכן, שלאַ-
 מיקן באַדן, ווערן אלע געביידעס געשטעלט אויף שטאַרקע פּאַליעס.
 אַפט טרעפט מען אין אַ שטאָט אַ קאַנאַל, אַנשטאָט אַ גאַס. דערהויפט
 טרעפט מען אַזוינע וואַסער-גאַסן אין אַמסטערדאַם. (זע דעם געמעל אַ גאַס
 אין אַמסטערדאַם, זייט 21)
 אַ סך געביידעס זיינען שוין זייער אַלט, פונדעסטוועגן איז די ריינ-
 קייט אין די שטעט אַן אויסערגעוויינלאַכע;
 סײַ די גאַסן, סײַ די ווענט פון די הייזער ווערן טאַג-טעגלאַך
 גערייניקט און געוואַשן.

וואס איז אזוינס האלאנד?

נאפאלעאן וועגן האלאנד. דאס קינד טון פרייען ים. צי ים, צי יבשה?

ר

אָס איז אזוינס האלאנד?

נאפאלעאן דער גרויסער האט געהאלטן, אז האלאנד האט זיך אפגעזעצט נאָכן אָפּפּלוס פון די פראנצויזישע טייכן. און אויף דעם סמך האט ער עס פאראייניקט מיט זיין מלוכה. — כינעם צו מיינס — האט ער דערקלערט פאר די ענג-לענדער.

— כגיב אייך אָפּ צוריק דאָס לאַנד, וואָס די צעווילדעוועטע וואסערן האָבן מיט גוואַלד אָפּגעריסן און פאַרטראָגן פון אייך! — האָט ער מודיע געווען די איינוואוינער פון פאַריז. אייניקע געלערנטע האָבן אָנגערופן דאָס לאַנד: "דער איבערגאַנג פון יבשה צו ים". אַנדערע ווידער האָבן עס אַ נאַמען געגעבן — "ים, וועלכער איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין יבשה". דערין ווײנען אַלע מסכים: דאָס לאַנד איז אויסגעקעמפט געוואָרן און ווערט נאָך ער-היום אויסגעקעמפט ביים פרייען ים! האַלאַנד — איז דער פּוּעל-יוצא פונם נצחון, וואָס די מענטשלעכע ענערגיע און עקסנות האָבן אָפּגעהאַלטן איבער דער שרעקלאַכער קראַפט פון דער בלינדער טיכיע. נישט אומזיסט האָט מען פאַרצייטנס געשריבן וועגן האַלאַנד, אז ס'איז געבאָרן געוואָרן פונם ים-אָפּגרוט! — דער מענטש האָט באַזעצט דעמדאָזיקן קינד פונם פרייען ים, און אויף דעם באַזעצטן לאַנד האָט ער אויסגעבויט אַ שטאַרקע פּעס-

סונג קעגן די שטראַמיקע וואַסערן. אָבער די כוואַליעס רייסן זיך אָפּט אַריין
מיט אַ גוואַלטיקן כּוח אין די טויערן פּון דער פּעסטונג און פאַרפּלייצן
הונדערטער שטעט אין דערפער.

טוט איר אַ קוק אויף דער קאַרטע פּון האַלאַנד, קענט איר ניט
באַגרייפּן, וואָס עס איז אַזוינס:
צי ים, צי יבשה?

צי הייבט זיך אָן דער אַקעאַן פּון די גרעניצן פּון האַלאַנד, אָדער
ער ציט זיך שוין גלייך פּון די גרעניצן פּון דייטשלאַנד?
צי איז עס ניט אַמאָל בלויז אַ וויספע, איבערגעלאָזן פּון דעם אָפּ-
פּלוס, וועלכע וועט באַלד ווידער פאַרדעקט ווערן פּון די צעווילדעוועטע
כוואַליעס?

צי קענען גאָר לעבן דאָ בכלל מענטשן אין אייביקער שרעק פאַר
די שווימיקע וואַסערן?



11

פנים=אל=פנים מיטן שונא.

האלאנד פארציטן.—די ערשטע באפעסטיוקונגען.—האלאנד און רוים.—
מענטש און ים—וואס רעכנט זיך אין האלאנד פאר אן אומגליק—דער
שרעקלאכער קאמף.—טעל=מעריסעס בכבודיקער טויט.

פאַר די ערשטע מענטשן, וועלכע האָבן זיך אויסגעקליבן האָלאַנד
אלס אַ וואוינאָרט, איז דאָס לעבן דאָרטן באמת געווען פאַרבונדן מיט
גרויס סכנות.
צווישן די טאָלן האָבן זיך אויף גרויסע שטרעקעס געצויגן טיפע
אַזערעס.

דאָס ביסל יבשה איז געווען דורכאויס באַוואַקסן מיט געדיכטע,
פינסטערע וועלדער, סאַסנאַווע, דעמבאַווע און אַלכאַווע. אין זיי האָט
געהערשט אַן אייביקע שטילקייט, וועלכע ס'פלעגט איבעררייסן נאָר דער
גערויש פונם ווינט און דאָס רעווען פון די כוואַליעס.
וואו ס'האָט קיין וואַלד ניט געוואַקסן, דאָרטן האָבן זיך געצויגן
זומפיקע לאַנקעס, אויף וועלכע ס'האָבן זיך געפיטערט פרייע טאַבונעס
פון ווילדע פערד.

די וואַסערן פון די טייכן האָבן זיך אָפט צונויפגעגאַסן מיטן ים=
וואַסער, וואָס האָט זיך פון צייט צו צייט אַריינגעריסן אין דער יבשה
דורך אַ גאַנצער ריי שמאַלע איינגוסן.

די ברעגעס פון די טייכן זיינען דאָ אַזוינע נידעריקע, אַז ביים קלענסטן
זוינט, פלעגן זיך די וואַסערן צונויפגיין אין איין רוישיקן שטראָם.
און אַז דער אַקעאָן האָט זיך באַרואיקט און אָפגעטראָטן, האָט
זיך ווידער באַוויזן די ערד, באַדעקט מיט גרינסן, בלאַטעס און שלאָם.

ווי אַ מאַלפע, איז דער מענטש געקראַכן איבער די שפיצן פון די ביימער, איבער די צווייגן און סענקעס, אויף וועלכע ער פלעגט זיך באהאַלטן בעת די פאַרפלייצונגען. דער ווילדער שבת, וועלכער איז געקומען אַהער פון די גערמאַנישע וועלדער, האָט לכתחילה געבויט זיינע וואוינונגען טאַקע אויף די הויכע, דיקע דעמבעס און סאַסנעס. געלעבט האָבן די ערשטע איינוואוינער פון יאָגד און פיש=פאַנג.

ביסלאַכווייז האָבן זיי גענומען אַרומרינגלען די וועלדער מיט זאַמד=וואלן און אָט פון דידאַזיקע שוואַכע און פשוטע באַפעסטיקונגען האָבן זיי אָנגעהויבן זייער קאַמף מיטן ים.

וויפל מוט ענערגיע אין עקשנות איז נייטיק געווען, פדי צו ערקלערן אַ קאַמף אזא שטאַרקן און געפערלאַכן שונא!

וואָרום דאָס וואַסער פלעגט ניט נאַכגעבן. אַלק, וואָס דער מענטש האָט אויסגעבויט אין משך פון וואַכן, פלעגט דאָס וואַסער מיט איין קלאַפ פאַרפלייצן און אַראָפּשווענקען.

ניט אומזיסט האָבן געשריבן די רוימישע געשיכטע=שרייבער:

— די האַלענדער לעבן אויף שטראַמיקע וועלן!
די גרויסע וועלט עראַבערער, די רוימער, האָבן ניט געקענט דער=ליידן, וואָס ערגעץ=וואו, אויפן ברעג פון ים, לעבט אַ האַלב=ווילדער, פרייער און אימאַפהענגיקער שבת.

די סודות=פולע וועלדער האָבן געצויגן צו זיך די העזהדיקע קריגעריי, און דערגרייכנדיק די האַלענדישע וועלדער, האָבן די רוימישע לעגיאָנען אויסגערופן:

— גרויסער רוים, מיר גייען דיר עראַבערן עפעס געטלאַכט!
דאָס דאָזיקע "עפעס" איז געווען באַטאווע=די איצטיקע האַלאַנדע עפעס געטלאַכט —

ניט ים, ניט יבשה—ביידע זאכן צוזאַמען.
רוים האָט געזיגט. איבער די רוימישע גאַסן האָט מען געפירט נאָך די רייטוואַגנס פון די זיגער די געפאַנגענע האַריקע און כמורע באַטאווער, און דער המון האָט געשריען:

— "אַט זיי נען זיי, די וואַסער=לייט!"
די איינוואוינער פון דער "אייביקער שטאָט" (רוים) האָבן געגלויבט.

אז די באַטאָויער לעבן אין וואַסער, ווי פֿיש, און אויף דער יבשה.
זוי חיות.

עטלאַכע יאָרהונדערטער האָט זיך דאָס לאַנד פון די "אייביקע
כוואַליעס" געפונען אונטער דער רוימישער הערשאַפט. און אז רויס איז
געפאלן, האָבן זיך די באַטאָויער באַפרייט. אָבער ניט אויף לאַנג.
די אייזערנע לעגיאָנען פון רויס האָט פאַרביטן אַ ניי פּאָלק—די
פראַנקן, וועלכע האָבן נאָך אַ קאַמף אויף לעבן און טויט פאַרכאַפט די
גאַנצע שטרעקע גווישן די טייכן גרע, מאַאָס און אונטערשטן
גריין.

יעדער דעמב האָט געדינט די באַטאָויער אַלס אַ נאַטירלאַכע פעס.
טונג, אין יעדן בוים האָבן די זיגער געמוזט נעמען מיט אַ האַרטנע
קיקער שלאַכט.

ווי מאַלפעס, זיינען די באַטאָויער געשפּרונגען פון צוויי צו-
צווייג, און פון אויבן האָבן זיי באַשאַסן זייערע שונאים מיט שאַרפע פּיילן.
ערשט, ווען צו די פראַנקן זיינען צוגעשטאַנען די פריזן און
דאָקסן, איז זיי געלונגען צו באַזיגן די פרייע באַטאָויער, די וואַסער-
לייט, "וועלכע זיינען אַרויס אויף דער ליכטיקער וועלט
פון טיפן ים" אָפּגרויט.

שוין דאן האָט דער מענטש אָפּגעהאַלטן נצחונות איבערן ים.
די נצחונות זיינען אָבער געווען צו שוואַך, און דער שונא צו
מעכטיק!

האָבן די מענטשן ניט באַוווּזן אויסצוקעמפן ביים ים איין שטיקל
— לאַנד, ווי ער פלעגט זיך פלוצלונג גאָר פון אַ צווייטער זייט אַריינרייסן
אין די טאָלן און פאַרניכטן מיט זיינע וואַסערן די גאַנצע שווערע אַר-
בעט פון די באַטאָויער.

אוי, למשל, האָט דער ים אין פערטן יאָר-הונדערט פאַרשלונגען
גאַנץ פריסלאַנד. אין זיבעטן—פאַרפלייצט זעלאַנד.

שווער צו געפינען אינם דאָזיקן קאַנט פון אייביקן קאַמף כאַטש
איין ווינקל, וואָס איז ניט געוועזן ווען עס איז פאַרשווענקט פונם ים!
פון 13-טן יאָרהונדערט אָן פלעגט האַלאַנד יעדע 7 יאָר פאַר-
פלייצט ווערן פון די שטראַמיקע וואַסערן.

קליינע פאַרפלייצונגען ווערן ניט גענומען אין חשבון.

בשעת סיווערן פארגאטן און אָפגעמעקט פון דער ערד א צען-צוועליק
דערפלאך—איז עס בלויז א "צופאל", נאָר בשום אופן ניט קיין אומגליק.
מיטן נאָמען "אומגליק" ווערט געקרוינט נאָר אזא פארפלייצונג,
וואָס שווענקט אראָפּ פון דער יבשה כאַטש אַ צענדליק שטעט און אַ הונד-
דערט דערפער.

דער גאַנצער גרויסער איינגוס זיוד ערזע האָט זיך געבילדעט
נאָך אַ פארפלייצונג.

פארדעם איז דאָרטן געווען אַ לאַנד, פול מיט רייכע און געדיכט-
באזעצטע שטעטלאַך און הויפן. ביי דער פארפלייצונג זיינען אומגעקומען
95 טויזנט מענטשן.

אין 1421=טן יאָר האָט דער טייך מאַאַס אין איין נאַכט דער-
טרונקען 72 בליענדיקע דערפער מיט אַ הונדערט=טויזנט קעפיקער באַ-
פעלקערונג.

אין 1532=טן יאָר האָט זיך דער ים אַ וויר געטאָן פון זיינע ברע-
געט און אראָפגעטראָגן די זעלאַנדישע דאַמפעס. אין משך פון 22
שעה איז פון 180 רייכע שטעטלאַך און דערפער קיין זכר ניט געבליבן,
און זייער אָרט האָבן פארנומען די שטראַמיקע וועלן, איבער וועלכע
ס'האָט זיך צעהוליעט דער ווילדער שטורימווינט.

אין 1570 האָט דער זעלביקער גורל ווידער געטראָפן זעלאַנד
און דעם אוטרעכטער געננט. ס'איז פאָרגאָטן געוואָרן די גרויסע
שטאָט אַמסטערדאַם און בלויז די שפיצן פון די קלויסטערס האָבן
זיך אַרויסגעזען פון אונטער די שוימיקע וואַסערן.

די גרויאַמע געוויסערס פון 17=טן יאָרהונדערט האָבן די האַלענ-
דער אָנגענומען אַלס "גאַטס=שטראַף", און אין 18=טן—האָט האַלאַנד אַרי-
פּערגעטראָגן נאָך אַזוינע צוויי פארפלייצונגען, וועלכע האָבן אָנגעמאַכט
אַ גרעסערן חורבן, ווי אַלע פריערדיקע צוזאַמען.

אפילו אין פאָרגאַנגענע יאָרהונדערט האָט זיך נאָך דער ים עט-
לאַכע מאָל אַרויסגעריסן פון אונטער דעם מענטשנס ממשלה.

אין 1825=טן יאָר האָט דער ים אַ לַאָק געטאָן מיט זיין שטראַמיקן
צונג גאַנץ צפון=האַלאַנד, פריסלאַנד, אויבער=איסעל און
העלדער.

אין 30 יאָר אַרום איז דער רײן אַרויס פון די ברעגעס און האָט פאַרטרונקען העלדער, אוטרעכט און צפון=בראַבאַנט.

אין יעדער אַנדער מדינה וואָלט אַזאָ חורבן פאַררעכנט געוואָרן אַלס אַ שרעקלאַכער פּאָלקס=אומגליק, דאָ איז עס אַ געוויינלאַכע ערשיי=נונג און זי שרעקט קיינעם זיט אָפּ.

מעקט אָפּ דער ים פון דער ערד אַ פּאַר צענדליק=טויזנט איינוואוי=נער, טראַגט אַראָפּ עטלאַכע שטעט—די מוטיקע האַלענדער זיינען זיך ניט מייאש: זיי פאלן ניט אַראָפּ ביי זיך פון דער מפלה, זיי גלויבן אין זייער ענדגילטיקן ניצחון איבער דער אומברחמנותדיקער סטיכיע.

— כל=זמן איך לעב, זאָגט דער מוטיקער און פאַרעקשנטער באַ=טאָויער, וועל איך קיינעם ניט אַפטרעטן אַפילו איין אייל ערד, אויף וועלכער מיין פוס האָט געטראָטן, קיינעם ניט, אַפילו גאָט אַליין! ער קען מיך פאַרניכטן מיט דונערן און בליצן, ער קען מיך דערטרונקען אין די כוואַליעס פון ים, אָבער דאָס, וואָס כ׳האָב איינמאַל פאַרנומען, וועל איך פאַרנעמען אויך נאָכאַמאַל; ניט איך — איז מיין זון, מיין אייניקל, מיין אוראייניקל...

— ביז ווי לאַנג=זשע וועט עס דויערן?

— ביז וואָנען כ׳וועל ניט ברעכן די מאַכט פון די וואַסערן; ביז וואָנען דעם אַקעאָן וועט ניט מיאוס ווערן צו ראַנגלען זיך מיט מיר!

— און ווען=זשע וועט דאָס אים מיאוס ווערן?

— כ׳ווייס ניט! אָבער כ׳וועל אַנשטרענגען אלע כוחות, פדי וואָס הייטער אַוועקצוטרייבן מיין אייביקן שונא!

ביי אַזאָ פּסדרדיקן אומאויפהערלאַכן קאַמף איז צו פאַרשטיין דעם כאַראַקטער פון די האַלענדער, מיט וועלכע קיין פּאָלק קען זיך ניט פאַרגלייכן אין רואיקער און זיכערער עקשנות.

איר וועט ניט געפינען אין האַלאַנד קיין איין אַלטע משפּחה, וועל=כע זאָל ניט אַנצײלן צווישן אירע מיטגלידער עטלאַכע צענדליק פאַר=שלונגענע פון די ים=כוואַליעס.

ביון פאַרגאַנגענעם יאָרהונדערט האָט זיך דאָ אַפילו אַזאָ טויט גע=רעכנט פאַרן סאַמע בכבודיקן.

— "ער איז אומגעקומען מיט א פכבודיקן טויט—שרייבט זיך אין דער געשיכטע יועגן טעל=מעריסן (*

— ער איז געשטאָרבן, ווי ס'פאסט פאר אן אמתן זון פון בא-טאווע. ער האָט געפונען זיין אייביקע רו ניט אין דער שמוציקער ערד, נאָר אין די קלאַרע וואַסערן פון ים, וועלכער האָט אים פאַרשלוגן גען צוזאַמען מיט זיין שיף".

— "וואָס קען זיין פראַכטיקער? — רופט אויס באַגייסטערט דער האַלענדישער געשיכטע=שרייבער:

— די ים=געוויקסן וועלן אַרומוויקלען די שיף, ווי אַ לעבעדיקן קבר.

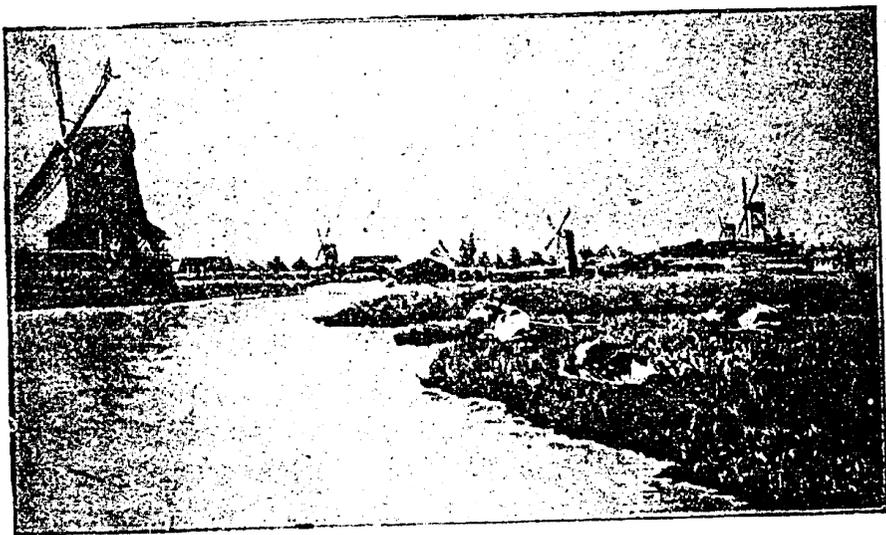
ווערים וועלן ניט עסן זיין קערפּלעך; און ווען ס'וועט שלאָגן די שעה פון תּחייה=המתים, וועט ער, טעל=מעריס, ניט דאַרפן וואַשן זיין פנים, כדי צו שטעלן זיך פאַרן פּסא=הכבוד...

אפילו פון זיינע זינד וועט קיין זכר ניט בלייבן, וואָרים זיינע אלע חטאים זיינען צערוגען געוואָרן אין זעם אומענדלאַכן תּהום פונם גרע=גיצליון ים.

זיין טויט איז אזוי הערלאַך, ווי הערלאַך ס'איז געווען דאָס לעבן פון טעל=מעריס, דעם מוטיקן ים=פאַרער".

(* טעל=מעריס—א באַוואוסטער האַלענדישער ים=פאַרער.





א האלענדישער לאנדשאפט.

.III

ווי פירן די האָלענדער זייער קאמף פאר יבשה?

האלאנדס שונאים.— דער קאנף מיט די אַזערעס.— קאנאלין.— די גראנדיע-
זע פלענער פון די האָלענדישע אינוועסטירן.— ווי מ'דיסציפלינירט די
טייכן.— דער קאמף מיטן ים.— דיוועס.— די שטיינערנע פעסטונגען.

דאָלאַנד, וועלכע נייטיקט זיך אין ערה, ערד און ערה, פאַרמאָגט
דריי געפערלאכע שונאים:
אַזערעס, טייכן און ים.

און אלע דריי באווייזט זי בייצוקומען אדאנק דעם מוט אין שכל
פון אירע איינוואוינער, די פלייסיקע, "צווייפטיקע ביבערס", ווי ס'האָט
אַנגערופן די האָלענדער אַ פראנצויזישער שרייבער.
און בייקומען זיי איז גאָר ניט קיין גרינגע זאך—וואַרים יעדערער
פון אַט די דריי שונאים פאָדערט אַ באַזונדער סיסטעם פון קאמף מיט אים.

די אָזערעס און בלאָטעס האָבן די האַלענדער אַרומגעבויט מיט וואַלן אין דאָמבעס; די דאָמבעס אַרומגערינגלט מיט קאַנאלן. הינטער די דאָמבעס פון אינעווייניק האָט מען איבער די אָזע-רעס אויסגעשטעלט הונדערטער טויזנטער ווינטמילן, וועלכע ברענגען פסדר אין באַוועגונג פאַמפעס, וואָס פאַמפען אָן אויפהער אַריבער דאָס וואַסער פון די אָזערעס אין די קאַנאלן אַריין; די קאַנאלן פירן אַריבער דאָס וואַסער אין די טייכן, די טייכן טראָגן עס אַוועק צוריק אין ים. באַפרייטע פון וואַסער, באַוויזן זיך פרוכטבאַרע פעלדער, וועלכע גיבן זעלטענע תבואות, און לאַנקעס מיט אויבנ געשמאַקע און פעטע גראַזן, אַז די האַלענדישע בהמות רעכענען זיך פאַר די בעסטע אין דער וועלט און ווערן געשאצט טייערער אפילו פאַר די שווייצערישע און ענגלישע! (ניט אימויסט האָט אַזאָ שם אין דער וועלט דער האַלענדי-שער קעז).

די קאַנאלן, וועלכע האָבן אויסגעטריקנט די ערד, בלייבן נאָכדעם, ווי זיי האָבן ערפילט זייערע אויפגאַבן, אלס גוטע און באַקוועמע וואַ-סער-וועגן.

אויף אַזאָ אופן זיינען אין איין 17-טן יאָרהונדערט אויסגעטריקנט געוואָרן 27 גרויסע אָזערעס.

דאָס האָט געדויערט פערציק יאָר.

אין אָנהייב פון 19-טן יאָרהונדערט איז די אַרבעט אַוועק נאָך מיט אַ גרעסערן ערפאַלג.

אין איין דרום-האַלאַנד איז באַפרייט געוואָרן פון אונטערן וואַסער 28 טויזנט העקטאַר ערד; אין צפון-האַלאַנד—6 טויזנט און איבערן גאַנצן לאַנד אין משך פון 75 יאָר (פון 1800 ביז 1875)—אַ האַל-בער מיליאָן העקטאַר. (אַ העקטאַר איז עטוואָס מער ווי ניין צענטל דע-סיאַטין.)

איצט זיינען די ווינטמילן פאַרביטן דורך דאַמפּמילן; און נאָר אין די פאַרוואַרפענע עקן, וואו דער עולט איז אַרימער, זויגט מען נאָך אויס די וואַסערן לויט דער אַלטער סיסטעם.

לכתחילה האָבן די האַלענדער אויסגעטריקנט די האַרלעמער אָזערע.

נאָכהער האָבן זיי באַשלאָסן אויף אַזאָ אופן פאַרטרייבן די וואַ-

סערן פון דעם איינגוס זיודערזע, וועלכער פארנעמט א מהלך פון 800 קוואדראט קילאָמעטער.

פדי צו דערגרייכן די דאָזיקע גראַנדיקע אויפגאַבע, וועט מען מוזן פאַראייניקן מיט אַ מעכטיקן באַריער, וואָס זאָל קענען ביישטיין די שטאַרקע אָנגריפן פון אָקעאַן, צוויי שטעט, א יקזיובעס און סטאַ-ווערסען. דער איינגוס וועט ווערן אָפגעצאַמט פון ים און וועט אויף אזא אופן ווערן פאַרוואַנדלט אין אַ אָוערע.

דערביי וועט מען אין דעם באַריער מוזן לאָזן דורכגאַנגען פאַר די פיל טייכן, וועלכע פאַלן אַרײַן אין זיודערזע. אייניקע טייכן וועט מען מוזן אפילו אָפפירן אין אַן אנדער געלעגער.

בשעת אָט די וואַנדערלאַנג אַרבעט וועט פאַרענדיקט ווערן, וועט האַלאַנד געווינען עטלאַכע נייע טרוכטנארע געגנטן און וועט אָפנעמען צוריק ביים ים אַ סך מער, ווי זי דאָס אים אַמאָל אָפגעגעבן.

אָבער די אמסטערדאַמער אינזשענערן באַנוגענען זיך ניט אפילו מיט אזא גוואַלטיקער אַרבעט.

נאָכדעם, ווי זיי וועלן פאַרענדיקן אָט די אומדערהערטע און אויסערגעוויינלאַכע אונטערנעמונג, האָבן זיי בדעה צו פאַראייניקן מיטן מאַטעריק די אינזלען טעקסעל, טעראַ-שילינג, אַמעלאַנד.

דערנאָך ווילן זיי פאַרבינדן דעם מזרחדיקן ברעג אַמעלאַנד מיטן קאַנטינענט ביי דאָקקום, דאן אויסטריקענען דעם נייעם ריוויקן ים-פאַס און כמעט פאַרטאַפלען די טעריטאָריע פון האַלאַנד.

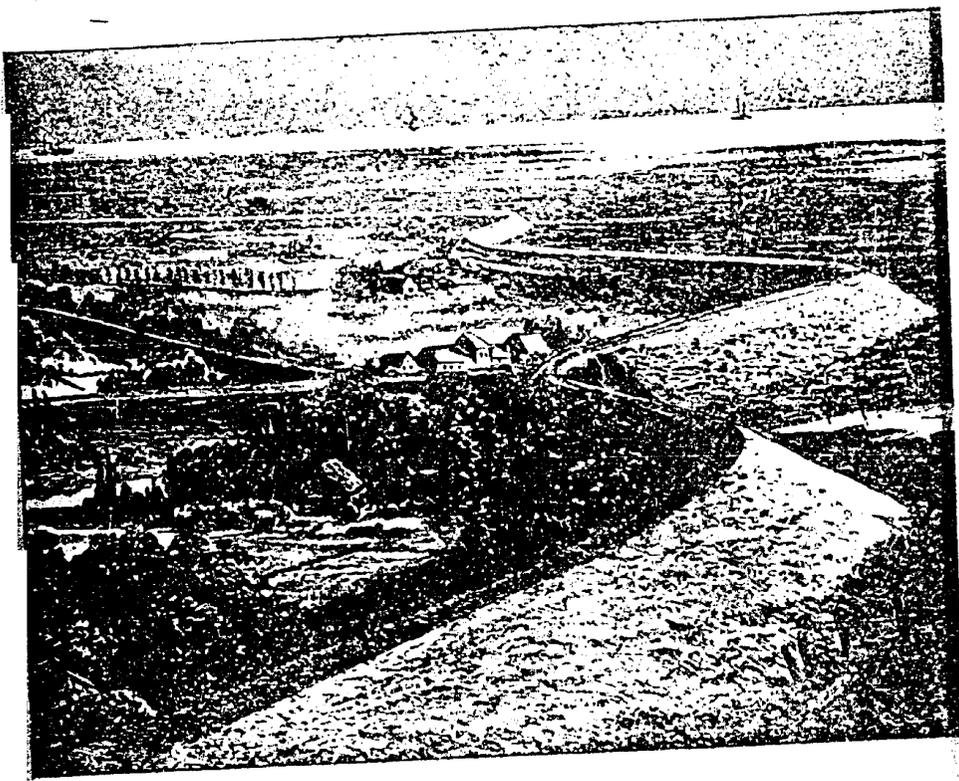
אָט וואָס פאַר אַ הערלאַכע קולטור-מלחמה עס פאַרט דאָס קליינע, אָבער געבילדעטע און מוטיקע האַלענדישע פּאָלק!

אין דעמדאָזיקן קאַמף ווערט קיין בלוט ניט פאַרגאַסן. קיין פרעמד לאַנד ניט פאַרכאַפּט. —

אויפן חשבון פון דער בלינדער סטיכע פאַרגרעסערט זיין לאַנד דער עכטער ריז — דער באַטאויער, און סױוערן באַשרייט פונט ימס ממשלה גרויסע שטחים, וועלכע זיינען ביז אַהער אָן קיין נוצן געלעגן אויפן אָפגרונט פון אָקעאַן.

און ניט קוקנדיק אויף דער גראַנדיקע פון דערדאָזיקער קאַלאַ-סאַלער אַרבעט, דאַרף זי קאַסטן ניט אין ערד ביליגער, ווי אַ וועלכע ניט-איז מלחמה פון מענטשן מיט מענטשן.

דער צווייטער שונא פון דער * * ארבעטסגעאיקער האלאנד זיינען די טייכן.
 האלאנד ליגט נידעריקער פונם ים-אויבערפלאך, און די טייכן פאר-
 גיסן פסדר אירע טאלן. (צוליב דעם ווערט האלאנד גערופן אויך מיטן
 נאמען נידערלאנד)



די האלענדישע דאמבעס.
 די טייכן פארגיסן די זעמד און בילדן פלאטעס.
 די לעפצונגען ווערן פארברייטערט פונם ים-שטראם און פארוואנד-
 לען זיך אין איינגוסן.
 א טייך לוינט נישט אויסצוטריקענען; א טייך דארף מען דיסציפלי-
 נירן, איינצאמען, אריינפירן אין די נייטיקע גרעניצן.
 (האלאנד 2)

דער געראנגל מיט די טייכן איז זייער אַ אייגנארטיקער.
אייניקע טייכן פאַרמאָגן צופיל וואַסערן; פירט מען אַרויס די וואַסערן דורך קאַנאַלן, און די ברעגעס פאַרוואַנדלט מען אין הויכע דאַמ-
בעס. אָפּט בויט מען אויס אויף זיי גאַנצע פעסטונגס-ווענט. מיט אזוינע
ווענט רינגלט מען אַרום אויך די אָפּענע לעפּצונגען.

און דאָרטן, וואו נעכטן האָט נאָך פריי געהוילעט דער ים, איז
ער היינט שוין אַנמעכטיק עפעס צו ענדערן און לאָזט אויס זיין פעס
בלייז צו די שטאַרקע ווענט, פון וועלכע ער שלאַגט זיך אָפּ מיט אַ
ברוגזדיקן רעווען.

פאַרקערט, אין אייניקע אויסגעטריקנטע טייכן פירט מען אַ רייך
וואַסער פון ים, אייניקע אויסגעוויגטע קאַנאַלן פאַראייניקט מען צוזאַמען.
אייניקע ערטער גראַבט מען דורך.

אָט די אלע אַרבעטן פאַדערן גרויס אויפמערקזאַמקייט. ס'איז גע-
נוג, למשל, דער מאַס זאָל דורכרייסן אַ וועלכע ס'איז פאַרצאַמונג,
ס'זאָל פאַרטרונקען ווערן אַ גאַנצע געגנט.

דעריבער ווערט דער קאַמף געפירט מיט גרויס עקשנות און פינקט-
לאַכקייט, אָן קיין שום רו און אויפהער, אָן „אפשר“ און „טאַמער“ —
אַלץ אויסגערעכנט, אַלץ פאַראויסגעזען, זיך ניט פאַרלאָזן אויף קיין צו-
פאַל און ניט געוואַרט אויף קיין גליקן.

ווען ניט —

— וואָלט האָלאַנד שוין פון לאַנג געפונען איר רו אויפן אָפּ-
גרונט פון ים און פון דעם בליענדיקן לאַנד וואָלט שוין לאַנג קיין
זכר ניט געבליבן.

האַלאַנדס דריטער שונא?

אַז מען דערמאָנט זיך וועגן אים, קריגט מען גרויס אָפּשיי און
יראת-הכבוד צום קליינעם, העלדישן פּאָלק.

סך-הכל אַ פיר מיט אַ האַלבן מיליאָן

איין לאַנדאָן צי ניו-יאָרק פאַרמאָגט אַנדערהאלבן מאָל אזויסיל
איינוואוינער, וויפל דידאַזיקע מדינהלע אינגאַנצן.

און זעט נאָר, ס'אַראַ גרויסע אויפטוען ס'האַט דערגרייכט אַ היי-פעלע אַנטשלאַסענע און מוטיקע אַרבעטער.

ווי געזאָגט, ליגט האַלאַנד נידעריקער, ווי די אויבערפלאַך פון ים. מיזאַל זיך איינגעבן דעם ים אַריינרייסן זיך ערגעץ-וואו אין די אינעווייניקסטע געגנטן פון לאַנד—וועט דער חורבן זיין אומפאַרמיידלאַך. צום גליק האָט די נאַטור אין אייניקע ערטער באַשאַפן אַ שוין פֿעין די צעוולדעוועטע כוואַליעס פונם ענדלאָזן אַקעאַן.

אַט דידאַזיקע זאַמד-בערגלאַך, וועלכע זיינען פון 5 ביז 15 קלאַם-טער די הייך—ציען זיך פּאַזע די ברעגעס פון האַלאַנד.

די זייט, וואָס איז געווענדט צום ים, איז באַדעקט מיט זאַמד און אין אַ שטאַרקן ווינט דוכט זיך אויס, אַז דאָס גאַנצע לאַנד איז פאַר-וויקלט אין רויך.

דערפאַר איז די צווייטע אינעווייניקסטע זייט פון די דיונעס באַ-דעקט מיט שיינע סעדער.

אין די זאַמדיקע טאָלן צווישן די בערגלאַך האָבן די האַלענדער פאַרזעצט אוינע געוויקסן, וועלכע ווערן צוגענומען אויך אויף אַזאַ באַדן, ווי, למשל, קאַרטאַפּל.

אויף די לאַנקעס פּיטערן זיך סטאַדעס שאַפן, די הויכע גראָזן זיינען פול מיט קייניגלאַך און האַזן, און אַפּט דוכט זיך אויס, אַז די לאַנגע אויערן פון די האַזן וואַקסן גלייך פונם גראָז אַרויס.

אַבער דאָרטן וואו קיין דיונעס זיינען ניטאַ, אָדער זיי זיינען צו נידעריק—האַט זיך דער מענטש פון זיין אייביקן שונא אַפּגעצאַמט מיט שטאַרקע ווענט פון האַלץ, גראַניט און שטיינער, אויף וועלכע ס'האַבן געהאַרעוועט גאַנצע דורות.

מ'האַט אַרויסגערוקט ווייט אין ים אַריין באַזונדערע פּאַרטן, מ'האַט זיך אַריינגעריסן ווייט אין אַקעאַן מיט שטאַרקע, שטיינערנע פעסטונגען, און וועלכע די צעוולדעוועטע ים-סטיכע שלאַגט זיך אַנמעכטיק אַפּ.

ווי הויך און אויף וואָס פאַר אַ מהלך ציען זיך דידאַזיקע ווענט? איין זעלאַנד אליין האָט זיי אויסגעצויגן צום באַשיצן זיך פון ים אויף אַ מהלך פון 400 קילאָמעטער אין דער לענג.

אין צפון-האָלאַנד זיינען פאַראַן וואַלן, וועלכע דערגרייכן 40 קלאָפּ-טער די הייך איבערן ים, און דאָך טרעפט אָפּט אין שטאַרקע שטורעם, אַז די צעבושעוועטע כוואַליעס גיסן זיך אַריבער אַפילו איבער די דאָזיקע הויכע שטיינערנע מויערן!

פריסלאַנד האָט אויף אַ מהלך פון 88 קילאָמעטער אויסגעבויט אַ דרייאיקע שורה פון גוואַלטיקע פאַליעס. די דאָזיקע פאַליעס שפּאַרן אונטער די גרויסע פעלזן, וועלכע מ'האַט אַהער אַראָפּגעבראַכט ספּעציעל פון נאָרוועגיע.





א גאס אין אמסטערדאם. דורך וועלכער ס'איז דורכגעלייגט א קאנאל.

.IV

די גרויסע אַרבעטס-אַרמיי.

די גרויסע אַרבעטס-אַרמיי. — ווי ווערט געאַרבעט אין האַלאַנד? — זע
ווי אין מענטש. — די גרויסקייט פונם קליינעם פּאַלק.

די רייזדער האָבן מיט רעכט געקרוינט האַלאַנד מיטן נאָמען
„אומבאַזיגבאַרע פעסטונג“. אָבער צווישן די אומצייליקע און אומענדלאַ-
כע פּאַרטן שטייען אַנשטאַט האַרמאַטן — מילן און שליוון, אַלס ווענט
דינען דיונעס און וואַלן, און אַנשטאַט סאַלדאַטן געפינט זיך דאָ אַ גאַנץ
גרויסע אַרמיי פון אינושענערן און אַרבעטער.
כדי אויסצוהאַלטן די דאָזיקע אַרמיי און בכלל, כדי צו קעמפן מיט

די וואסערן, צאלט יערער האָלענדער, אויסער דעם אלגעמיינעם שטייער
נאָך אַ ספעציעלן שטייער לויט דעם, וויפל ערד ער פאַרמאָגט און וויפל
פאַרזאַמונגען ער דאַרף האָבן.

טרעפט גאָר, אַז דער אלגעמיינער שונא — דער ים — האָלט אָפּ
ערגעץ וואו אַ ניצחון איבערן לאַנד — הייבט זיך גלייך אויף גאַנץ האָ-
לאַנד, ווי איין מענטש.

פון אלע זייטן פאַרן זיך צוזאַמען אַרבעטער און אינושענערן.
אין דער אַרטיקער קאַסע הייבן אָן אַריינפליסן גרויסע נדבות פון
פרעמיע געמיינדעס און גאַנצע קאַפיטאַלן פון פּריוואַטע פּערוואַנען.
מעמט זיך ענערגיש צו דער אַרבעט.

מ'האַרעוועט אָן אויפהער און מידקייט:
די ווינט-מילן דרייען מיט די פליגלען, די עלעקטרישע פאַמפעס
הוושען און רוישן, די דאַמפּמאַשינען קלאַפּן, און אלע צוזאַמען פאַמפען
און זייגן אויס דעם שונא, וועלכער איז באַפאַלן די היימישע ערד.
און באַווייזט נאָך ניט דער שונא טיף אַריינצודרינגען אינם האָ-
לענדישן קערפּער, ווי מ'הייבט אים שוין אָן פון אלע זייטן צו יאָגן און
טרייבן דורך קאַנאַלן און טייכן צוריק אין זיין געלעגער אַרײַן.
און די אַרבעט הערט ניט אויף אויך דאָן, ווען דער שונא איז
שוין באַזיגט און פאַרטריבן.

די האָלענדער געטרויען ניט דעם געשייטן ים, אפילו ווען ער
האַט זיך שוין פלומרשט אינגאַנצן באַרואיקט.
ס'ווערן אויפגעבויט נייע וואַלן; ווי פון אונטער דר'ערד וואַקסן
אויס נייע דאַמבעס; ס'ווערן אויסגעבעסערט די שליוון און דיטציפלינירט
די טייכן.

ווען דער ים איז שטיל און רואיק, אַרבעטן די האָלענדער פונקט
אַזוי, ווי ווען ער בריווט און שטורימט.

ס'גייט אַ מלחמה אָן רו און אָפהאַלט, אָן אויפהער און שטילשטאַנד.
אַ הייליקע מלחמה, ניט אויף טויט נאָר אויף לעבן!
און אַז דער אָנגריף פונם ים איז אָפּגעשלאָגן, איז נאָך דער
האַלענדער ניט צופרידגעשטעלט.

איצט גייט ער אַליין אַריבער אין אָנגריף —
ער פאַרטרייבט דעם ים פון זיינע געזעצלאַכע גרעניצן, שלאָגט

אים ארויס פון זיינע איינגעזעמענע ערטער און פארגרעסערט אלץ מער און מער די סעריטאָריע פון זיין פּאָטערלאַנד, כדי אויף איר זאָלן אלע גענוג פּלאַץ האָבן, אלע זאָלן קענען זיכער און אין וואוילשטאַנד פאַר-דינען זייער ברויט.

און ס'געשעען וואונדער:

דער גרויסער, מעכטיקער, שטורמישער ים טרעט אָפּ, אַ באַזיגטער פון דער האַרטנעקייט און מוט.

ס'איז גאַנץ פאַרשטענדלאַך, אַז ביי אַזוינע באַדינגונגען איז דאָס היינטיקע האַלאַנד ניט ענלאַך אויף געכטיקע, און דאָס מאַרגעדיקע וועט אַ סך אַנדערש אויסזען, הי דאָס היינטיקע.

דער פּעריאָד פון בויען און שאַפן וועט זיך דאָ ציען לאַנגע, לאַנגע דורות

היינט זעט איר נאָך אויף דער קאַרטע פיל אַזערעס—אין אַ קור-צער צייט אַרום וועלן זיי ווערן אויסגעטריקנט און פאַרוואַנדלט אין פּרוכטבאַרע פעלדער; און אויפן אָרט פון די איצטיקע זאַמדן — וועלן בליען פּראַכטיקע סעדער און גערטענער.

ניט לאַנג נאָך אַ אינזל צווישן די שווימיקע ים-וואַסערן — וועט האַלאַנד ניט היינט-מאָרגן אויסשטרעקן אַ האַנט איבערן ים צו די שכנות-דיקע לענדער און וועט זיך פאַראייניקן מיט זיי.

די איינגוסן וועלן אָפּטרעטן אין איילעניש פאַר די קומענדיקע שטעט און דערפער; די דורכגוסן וועלן אַנטלויפן פאַרן זיכערן "היי" און דער שטאַרקער געטלאַכער ווילן, וועלכער ליגט אין דער נשמה פונם קליינעם וואונדערלאַכן פּאָלק, וועט אָפהאַלטן זיין לעצטן הערלאַכן נצחון איבער דער פיינדלאַכער סטיכיע!



דער גרעסטער שונא-- דער בעסטער פריינד.

די ערשטע ים-פארער-- דער קאמף מיט קאנקורענטן. -- די וועלט פון רויב און גוואלט-מעשים.

אינדערהיים איז דער ים דער גרעסטער שונא פון די האָלענדער. אחוץ די גרעניצן פון האָלאַנד-- איז ער זייער בעסטער פריינד. ביים ים האָבן די האָלענדער גענומען זייערע אלע אוצרות. אַ דאָנק דעם ים זיינען אויסגעוואַקסן גרויסע שטעט, וועלכע זיי נען נאָך ניט לאַנג געשטאַנען אויפן ברעג הארט ביי די כוואַליעס, און איצט זיינען זיי שוין אָפּגערוקט פונם וואַסער ארף עטלאַכע צענדליק וויאַרסט.

דאָס איז דער ים ערטערווייז אליין אָפּגעטראָטן, ערטערווייז פאַר-יאַנט געוואָרן פונם מענטשן.

און איצט שטייען די פריערדיקע האַפנס אין אַ בליענדיקן, גרי-נעם טאָל, און בלויז פון די שפיצן, וואָס אויף די הויכע קלויסטערס, זעען זיך פון ווייטן די בלוילאַכע ים-וואַסערן.

דער ים האָט די האָלענדער רייך און גרויס געמאַכט.

מוטיקע קעמפער אינדערהיים, זיינען זיי אויך מוטיקע ים-פאַר-רער געוועזן.

לכתחילה האָבן זיי זיך באַשעפטיקט מיט יאַגד אויף די גרויסע וואַלפישן און מיטן פאַנג פון די ים-פיש נאָענט ביי די ברעגעס פונם לאַנד. שפעטער האָבן זיי זיך אַלץ מער און אָפּטער גענומען אוועקלאָזן ווייט איבערן ים, גענומען מאַכן רייזעס איבער אים אין די ווייטע געגנטן.

פונאנדערגעוואָרפן איבער ימים, זיינען געלעגן רייכע לענדער און
אינזלען, באַזעצט מיט ווילדע פעלקער.
מיט זיי זיינען די האַלענדער אַריינגעטראָטן אין לעבעדיקע האַנדלס-
באַציאָונגען, און ביסלעכווייז האָבן זיי אַרויפגעלייגט אויף די דאָזיקע
אינזלען און לענדער זייער שטאַרקע האַנט.
אין יענע צייטן זיינען נאָך די באַציאָונגען צווישן פעלקער און
לענדער געווען געבויט בלויז אויף כוח.
ווער ס'איז שטאַרק געווען, דער האָט אָן שום צערעמאַניעס פאַר-
כאַפט אַלץ, וואָס ס'האַט זיך נאָר געלאָזן.
ענגלאַנד און האַלאַנד, די ביידע ים-מלוכות, וואָס זייערע איינוואוי-
נער זיינען געווען די ערשטע ים-פאַרער און האָבן זיך די ערשטע אויס-
געצייכנט מיט גרויסע רייזעס איבערן ים, האָבן דאָן ביסלאַכווייז פאַר-
כאַפט גרויסע אינזלען און לענדער אין אַלע עקן פון דער וועלט.
און אז אויפן ים האָבן זיך באַוויזן שיפן און פאַרער פון אַנדערע פעל-
קער, פלעגן די האַלענדער און ענגלענדער ניט וועלן ליידן די נייַעקאַנקורענץ.
און האָבן זיי אָנגעטראָפן אויפן ים אַ פרעמדע שיף—האַט מען
לאַנג ניט געקלערט, וואָס צו טאָן מיט איר:
נאָך אַ קורצער שלאַכט, פלעגט די שיף, פאַרכאַפט ווערן. דער
עקיפּאַזש* פלעגט געפינען זיין אייביקע רו און די כוואַליעס פון ים, פדי-
סוואַלן קיין עדות ניט בלייבן; די שיף פלעגט פאַרברענט אָדער דער-
טרונקען ווערן, און אַלע משאות און אוצרות, וואָס אויף איר, פלעגן
אַריבערגיין אין רשות פון די זיגערישע ים-רויבער.
פלעגט מען זיך דאָן דערווייטן וועגן דער אונטערגאַנג פון אַ שיף,
איז פאַר אַלעמען קלאָר געווען:
אין יענע ערטער דרייט זיך ערגעץ אַרום אָן ענגלישע אָדער האַ-
לענדישע שיף —

אַבער גיי ווּך זיי אויף אין דעם אומענדלאַכן רוים פונם אַקעאָן;
אזוי פלעגן אַמאָל אָנזאַמלען זייערע אוצרות די רואיקע, פאַר-
שטענדיקע האַלענדער, וועלכע פירן איצט אזוי מוטיק זייער קאַמף-
מיטן ים.

* דער קאַפיטאַן און מאַטראָסן, וועלכע פירן די שיף.

— זיי פלעגן זיך אָפּט נישט אָפּשטעלן אָפּילו פֿאַר צעשטערן און חרוב
מאַכן גאַנצע שטעט.

אַזוי האָבן זיי איינמאַל געטאָן מיט איינער פון די רייכסטע שטעט
ביים ברעג פון ים—מיט דער שטאָט קאַדיקס. אַזוי פלעגן זיי זיך אויך
באַגיין מיט אַנדערע שפּאַנישע און פֿאַרטוגאַלישע שטעט.

אין דער אַמאָליקער וועלט פון רויב און גולה—האַבן זיך די דאָזיקע
גוואַלט-מעשים גערעכנט נישט פֿאַר אַ הטא, נאָר, פֿאַרקערט, פֿאַר אַ סימן
פֿון גבורה און גרויסקייט!



.VI

זוי אַזוי די שונאים האָבן ניט געקאָנט איינבייסן דעם ווייכן האַלענדישן קעז.

דער קאמף מיט די שונאים. — בערג־אַפֿ־צום. — די מפלה פון די שפּאַ
ניער. — דער קאמף מיט די פראנצויזן. — בעסטער דער טויט, איידער א
שענדלאכע מפלה. — פליסינגען. — ברעדא. — גאַט־לוקען פון ברעדא. —
ווי אַזוי דאָרטערעכטער שעצן זייער פרייהייט. — דאָס איצטיקע האַלאַנד.

ר ויבער אויפן ים, האָבן די האַלענדער ביי זיך אינדערהיים העלדיש
געקעמפט ניט נאָר מיטן ים, נאָר אויך מיט אַלע שונאים, וועלכע האָבן
ניט איינמאָל געוועלט פאַרכאַפן דאָס רייכע לאַנד.

קיין שונא האָט ניט געקענט אָפּשרעקן די האַלענדער אין זייער
קאַמף פאַר פרייהייט.

ווי לייבן האָבן זיי געקעמפט מיט העכער טויזנט יאָר צוריק קעגן
די רוימער, פראַנקן און וואַריאַגן.

און אויך אין די שפּעטערדיקע יאָרהונדערטער האָבן זיי געשטעלט
אַ פאַרצווייפלטן ווידערשטאַנד די אַלע נייע וועלט־הערשער. — די מעכטי־
קע שפּאַניער, וואָס זייער פּאָן האָט דאָן געפלאַטערט איבער אַ גרויסן
טייל פון דער אַלטער און כּמעט איבער דער גאַנצער נייער וועלט, די
פראַנצויזן, דייטשן און אַלע איבעריקע.

* * *

ס'איז גענוג איבערצולייגען אין דער האַלענדישער געשיכטע
כאָטש אייניקע בלעטער, כדי צו באַקומען אַ באַגריף וועגן דעם מוט פון
די האַלענדער.

אָט איז למשל, אַ קליינע פעסטונג בערג-אָפּ-צום אין דער פּראָווינץ בראַבאַנט.

זיינע ליידן און גבורות האָבן אפשר קיין גלייכן ניט אין דער גע-שיכטע פון די לעצטע יאָרהונדערטער.

אין מיטן פון 18טן יאָרהונדערט האָט זיך די שפּאַניער פאַרגלוחט צו פאַרכאַפן און פאַרשלינגען דאָס רייכע זעלאַנד.

דער וועג אַהין איז זיי געלעגן דורך בערג-אָפּ-צום.

די שפּאַניער האָבן זיך באַרימט, אַז זיי וועלן איינס און צוויי איינ-בייסן אָט דעם דאָזיקן שטיק פונם האַלענדער קעז.

און אין האַפן פון בערג-אָפּ-צום האָט זיך אַריינגעריסן אַ מעכטי-קע אַרמיי, וועלכע איז זייער גרויס געווען ביי זיך מיט איר קאַסטילישן (*).

יחוס און געהאַלטן זיך פאַר ניט באַזיגבאַרער.

בראש פון דער אַרמיי זיינען געשטאַנען די בעסטע אַדמיראַלן און גענעראַלן פון שפּאַניען—לאַימעס און כוליאַן ראַמעראַ.

מיט איין קלאַפּ האָבן זיי געוועלט דאָס לאַנד באַזיגן און האָבן אין בעסטער אָרדנונג אויף זייערע גרויסע שיפן זיך אַ לאָז געטאָן גלייך צום לאַנד.

אַבער ניט ווייט פון ברעג זיינען פּלוצלונג די גרויסע שיפן פון די זיגערישע שפּאַנישע חילות באַפאַלן געוואָרן פון הונדערטער שיפלאַך.

מיט ברענענדיקע פּאַקעלן אין די ציינער, האָבן זיך די האַלענ-דער געוואָרפן אין וואַסער, איינעם פון טויזנט פּלעגט געלינגען צו-שווימען לעבעדיקערהייט צו אַ פיינדלעכער שיף, וועלכע ער פּלעגט אונ-טערצינדן מיט זיין פּאַקעל.

די שפּאַנישע אַרטילעריע האָט אָנגעמאַכט חורבנות אין די האַ-לענדישע רייען, אָבער די פאַרוואַנדערטע האַלענדער פּלעגן ניט פאַר-

לאָזן זייערע פּלעצער און קעמפן, ביז זיי פּלעגן אויסגיין מיט בלוט. „טויטע שטייען אויף תּחית-המתים, כדי צו קעמפן מיט אונז“ —

האָבן אויסגעשריען די שפּאַנישע קריגער.

אַדמיראַל באַנזאַ, וועלכער האָט אָנגעפירט מיט די האַלענדישע שיפן איז פאַרוואַנדעט געוואָרן אין אויג.

(* קאַסטיליען—פּראָווינץ אין שפּאַניען.)

ער איז אָבער אויף איין רגע ניט אָפּגעטראַטן פון זיין אָרט און האָט ניט אויפגעהערט צו מינטערן זיינע חילות צום קאַמף.

אין סאַמע קריטישן מאָמענט פון דער שלאַכט, ווען די אויבער-וואָג איז שוין געווען אויפן שפּאַנישן צד, האָט ער אויסגערופּן:

— „האַלענדער, דעם שונאס פּאַן מוז גלייך דאָ זיין! ווער טוועט איר ברענגען—קריגט אַ פּאַר נייע קליידער!“

גאַספּאַר לעאינסען, אַ יונגערמאַן פון סופּעסלאַנד, איז געגאַנגען אין אָפּגעריסענע בגדים.

ער איז אַ גרויסער אַרימאַז געווען, און איז אין שלאַכט אין אָפּ-געריסענע קליידער אוועק.

אַ נייער קאַסטיום וואָלט אים זייער צוניצגעקומען.

האָט ער לאַנג ניט געקלערט, איז צוגעשוואַומען צו דער שיף פּונם שפּאַנישן אַדמיראַל, אַרויפגעקלעטערט אומבאַמערקט אויפן מאַסטבוים און אַראָפּגעריסן די פּאַנעס.

האַבן עס דערזען די שפּאַניער אויף די איבעריקע שיפּן, האָבן זיי געמיינט, אַז דער אַדמיראַל האָט די פּאַנעס אַראָפּגעלאָזן, ווייל די שלאַכט איז פּאַרשפּילט געוואָרן.

האָט די שפּאַנישע רייען באַהערשט אַ שרעקלאַכע מהומה.

אַלע האָבן אין פּאַנישער שרעק געוואָרפּן זייערע פּאַזיציעס און גענומען אין אַיילעניש אנטלויפן.

דאַן האָבן די האַלענדער מיט דאָפעלטן מוט זיך געוואָרפּן פּאַר-אויס און פּאַרשטעלט דעם וועג דעם שונא, וועלכער איז אין עטלאַכע מאָל שטאַרקער געווען פאַר זיי אין צאָל און כּוח.

די גרעסטע שפּאַנישע העלדן, די אַדמיראַלן און קאַפיטאַנען, זיי-זען דערהרגעט געוואָרן, טויזנטער סאָלדאַטן האָבן געפונען זייער קבר אין די כּוואַליעס פּונם ים.

— „די פּאַרניכטונג פון די שפּאַניער—שרייבט זיך אין דער

האַלענדישער געשיכטע, — איז אַזוי שרעקלאַך געווען, אַז אפילו די פּאַרוואַנדעטע האָט מען אין ים געוואָרפּן. די פּאַרביטערונג איז אַזוי גרויס געווען, אַז לעבעדיקע האָט מען אין וואַסער דערטרונקען, אפילו ניט אַראָפּגעמענדיק פון זייערע העלזער די

לאַלדענע קייסן און די צירונגען, וועלכע האָבן געקענט גליקלאַך
מאַכן אַ מענטשן אויסן גאַנצן לעבן".
צען שיפן האָט מען גענומען געפאַנגען, צוויי מאָל אזוי פיל האָט
מען פאַרברענט און דערטרונקען.

* * *

נאָך עטלאַכע מאָל האָבן זיך שונאים געפרובט אַריינרייסן אין די
קליינע פעסטונג.
אַבער איטלאַכס מאָל האָבן זיי געמוזט טייער באַזאָלן פאַר זיי-
ערע פרובן.

האַנט ביי האַנט זיינען די פרומע קאַטוילן און זיי אַפיקורסישע
פּראָטעסטאַנטן, פאַרגעסנדיק זייער רעליגיעזן קאַטף, געגאַנגען אויף אַ
זיכערן טויט!

אין די רייען פון די קעמפער זיינען געשטאַנען פרויען און קינד-
דער און צוגעגעבן כּוּט די אָפּגעשוואַכטע קריגער.
אַלטע פרויען האָבן אין שטאַט גרויסע קעסלען מיט הייסער סמאָ-
לע צוגעגרייט, און יונגע, צאַרטע מיידלאַך האָבן די הייסע סמאָלע,
קוילן און פולווער צו די פעסטונגס-מויערן געשלעפט.
שטרוי פון די בעטן האָט מען אין סנאַפּעס געבונדן און אָנ-
געצונדענע אויף די שונאים געוואָרפן.
די פרויען פון די געפאַלענע מענער האָבן דאָס געווער פון זייע-
רע פאַרגליווערטע הענט אַרויסגעריסן, זיך אליין אויף די וואַלן געש-
טעלט און דערפילט די ליידיק געוואָרענע רייען.

* * *

איינער פון די גרעסטע שפּאַנישע קריגספירער, דער באַוואוסטער
"יעגער אויף שטעט"—דער מאַרקוז ספּינאַלאַ איז עלף וואָכן אָפּגע-
שטאַנען אונטער די ווענט פון בערג-אַפּ-צום.

טאָג און נאַכט האָבן ניט אויפּגעהערט זיינע כּסדרדיקע אָנגריפן.
און אַז ער האָט זיך מיאש געווען צו נעמען די שטאַט מיט כּוח,
האַט ער זי געוואַלט אַרומרינגלען פון אלע זייטן מיט שטאַרקע וואַלן
און פון דאָרטן אָנהויבן דעם קאַמף פּונסניי.

אָבער די האַלענדער פלעגן אין מיטן נאַכט זיינע אַלע געביידעס
אָוועקלאָזן מיט פייער און רויך.

זיינע סאָלדאַטן, וועלכע האָבן געבויט די וואַלן, האָבן זיך אָפגע-
זאָגט צו אַרבעטן אַפילו פאַר 10 גאַלד-מטבעות א נאַכט, און דער
מאַרקיו האָט טיף-כל-סוף געמוזט אַפטרעטן, "נאָכדעם, ווי ער האָט גע-
טאָן אַלץ, כדי זיין כבוד זאָל ניט געמינערט ווערן".

* * *

אַרום דער דאָזיקער שטאָט האָט דער באַגאַבטער האַלענדישער
אינושענער מענאָ אויסגעבויט שטאַרקע באַפעכטיקונגען.

"מענאָ באַשאַפט פעסטונגען, — שרייבט זיך אין דער האַלענדישער
געשיכטע — מיטן רוה-הקודש, ווי א דיקטער זיינע געטלאַכע ליווער!
און דעם 2טן יולי 1747 האָט זיך צו דער שטאָט דערנענטערט
די פראַנצויזישע אַרמיי.

אַ גאַנצער האַגל פון פייער און קוילן האָט זיך אַ שטאָט געטאָן
אויף בערג-אַפ-צום.

פון 50 האַרמאַטן האָבן די פראַנצויזן באַשאַסן די שטאָט.
פון זייער פייער האָט אָפגעברענט דער גרעסטער שטאָטישער
קלויסטער.

אַלץ מער און מער האָבן די פראַנצויזן אַרומגערינגלט פון אַלע
זייטן די שטאָט, אַלץ ענגער און שטיקנדיקער זיינען געוואָרן זייערע
אייזערנע אַרימס.

די פראַנצויזן האָבן זיך אונטערגעראָבן אונטער די פעסטונגס-
ווענט, אונטערגעלייגט מינעס און אויפגעריסן זיי.
אַרומגעכאַפט מיט פלאַמען זיינען געפאלן די לעצטע באַפעסטי-
קונגען פון בערג-אַפ-צום.

אָבער קיינער פון די איינוואוינער פון דער אומגליקלאַכער שטאָט
האָט אַפילו ניט דערלאָזן דעם געדאַנק וועגן אונטערגעבן זיך דעם
שטאַרקערן שונא.

זיי האָבן זיך פאַרטיידיקט, פונקט, ווי זיי וואַלטן אליין אויף זיך
אַ טויט-אורטייל אַרויסגעטראָגן און געוואַלט נאָר וואָס טייערער דאָס לעבן
פאַרקויפן.

יעדע האנט איז טייער געווען.
די קאליקעס און קראנקע פון דעם שטאָטישן שפיטאַל זיינען גע-
קומען אויף די צעשמעטערטע וואלן אין זיך געכאפט צום געווער:
— וואָס קענט איר אויפֿטאָן?— האָט מען זיי געפרעגט.
— שטאַרבן פאַר אונזער־היים!
פרויען האָבן ניט געטראָגן מער קיין פולווער און קוילן, דאָס
האָבן זיי פאַר די גרייז גרויע זקנים געלאָזן.
אין אליין האָבן זיי זיך אין די רייען פון די פאַרטיידיקער גע-
שטעלט.
ענדלאַך האָבן זיך די פראַנצויזן אַריינגעריסן אין די גאַסן פון
דער שטאָט.
אין 20 מאָל האָבן די פראַנצויזן אַריבערגעשטיגן אין צאָל די
בירגער פון בערג־אָפֿ צום!
אָבער דער נצחון איז זיי אָנגעקומען ניט גרינג:
יעדע גאס האָט געשטעלט אַ ווידערשטאַנד, אַיטלאַכט הווּז איז גע-
ווען אַ פעסטונג, יעדער צימער אַ פאַרט!
די פאַרביטערונג איז פון ביידע צדדים געווען אומגעהייער.
בזו דער לעצטער מגלאַכקייט זיינען די האַלענדישע חילות גע-
שטאַנען אין קאַמף. ענדלאַך זיינען זיי אָפּגעטראָטן פון דער הרוב גע-
וואָרענער שטאָט.
אָבער די בירגער פון בערג־אָפֿ צום האָבן גלייך ווי איין מענטש,
פאַרנומען זייער אָרט און זיינען אַריינגעטראָטן אין אַ נייער שלאַכט פאַר
זייער היימיטער ערד, אַ שלאַכט אויף לעבן און טויט!
— „דאָ זיינען מיר געבאָרן געוואָרן, דאָ וועלן מיר פאלן
ביי די וויגעלאַך פון אינווערע קינדער!“
און צו אַוונט איז געשען אַן אויסערגעוויינלאַכע זאַך:
די רעגולערע פראַנצויזישע סאָלדאַטן זיינען אָפּגעטראָטן פאַר די
העלדישע קרעמערס, שניידערס און שוסטערס.
אָבער אינטערן שטאָט האָבן זיך די פראַנצויזישע חילות צונויפגע-
קליבן, און האָבן זיך מיט ווילדן פעס ווידער אַריינגעריסן אין שטאָט.

די בערג-אָפּ-צומער האָבן געווען דעם טויט פֿאַר די אויגן, אָבער זיי האָבן זיך ניט אונטערגעגעבן:

— „בעסער אָ בפּוּדִיקער טויט, איידער אַ שענדלִאַכע מפּלה!“

און איינער נאָך איינעם זיינען זיי געפֿאַלן אין שלאַכט.

די לעצטע, לעבן-געבליבענע קעמפּער האָבן אין איין אָרט אליין די וואַסער-פּאַרצאַמונגען אויפּגעריסן.

דאָס וואַסער האָט פּאַרשווענקט די גאַנצע גאַס און פּאַרפּלייצט סיי די פּאַרטידיקער, סיי די אָנפֿאַלער.

אָבער אויך ביזן האַלדז אין וואַסער, האָבן די פּאַרביטערטע קעג-נער ניט אויפּגעהערט צו קעמפּן, ביז פּון די בערג-אָפּ-צומער איז קיין איינער ביים לעבן ניט פּאַרבליבן.

אין איין קלויסטער האָבן זיך צונויפּגעקליבן זקנים און קינדער.

— „גיט זיך אונטער“— שרייען די פּראַנצווין.

— קומט און נעמט אונז— ענטפּערן די זקנים, און אַן עמער היי—

סע סמאַלע ווערט אויסגעגאַסן אויף די רייז פּון די פּאַרכאַפּער.

אין אַ שעה אַרום איז פּון דעם טויט אירע פּאַרטידיקער קיין זכר ניט געבליבן.

אזוי האָבן די איינוואוינער פּון בערג-אָפּ-צום פּאַרטידיקט זייער היימיש-לאַנד קעגן די פּרענדע פּאַרכאַפּער.

און פּליסינגען?

ווער קען זיך גלייכן אין מוט צו זיינע בירגער?

אונטער זיינע ווענט האָט דער שפּאַנישער הערצאָג אַל באַ געכאַפּט

אַזאַ מפּלה, אַז ער האָט אויף זיינע הילות ארויפּגעלייגט אַ תּענית!

— „ניט קיין מענטשן האָבן אונז צעקלאַפּט! פּאַר מענטש—

לאַכע כּוחות איז עס צו שווער געווען! דאָס האָט אונז גאַט פּאַר

אונזערע זינד געשטראַפּט, און מיט אים מוזן מיר קודם-כל שלום

שליסן!“

דער אדמיראַל פּאַטשעקאָ, וועלכער איז געקומען אהער מיט

עטלאַכע שיפּן אין 16-טן יאָרהונדערט, איז אַרײַנגעפֿאַלן אין געפֿאַנג-

גענשאַפּן צו די פּליסינגענער.

זיי האָבן אים געמשפּט, אין פאַר זיינע פּריערדיקע גרוילטאַטן
אַרויסגעטראָגן אים אַ טויט=אורטייל.
האַט ער זיי פאַרגעלייגט פאַר זיין קאַפּ צו באַפּרייען עטלאַכע הונ-
דערטער געפאַנגענע בירגער פון פּליסינגען.
די פּליסינגענער האָבן געשיקט אָנפּרעגן ביי די געפאַנגענע, און
יענע האָבן זיך אָפּגעזאָגט:

— „מיר וועלן בעסער שטאַרבן, אָבער די שפּאַניער וועלן
מיר אויסלערנען צו האָבן דרך=אַרץ פאַר פּליסינגען!“
דאַן האָט פּאַטשעקאָ זיך געפרובט אויסקויפּן מיט אַזויפיל גאַלדע-
נע רענדלאַך, וויפיל זיין קערפּער האָט געוואויגן.
אָבער די בירגער און מאַטראָסן, דערציילט דער געשיכטע שריי-
בער, זיינען געווען אַזוי אויפּגערעגט, אַז זיי האָבן בעסער געוואַלט זען
זיין קערפּער אויפּן שטריק, איידער פילן זיין וואָג אין די טאַשן!
און די פּליסינגענער האָבן גאַנץ גוט געוואָוסט, מיט וואָס די זאַך
שמעקט.

קעגן זיי איז אַרויסגעטראָטן גאַנץ שפּאַניען, יעדערער ווער ס'איז
נאָר פעאיק געווען צו טראָגן געווער.
לאַנג האָט געדויערט דער קאַמף און שווער זיינען געווען די פאַר-
לוסטן פון די שפּאַניער.

צוויי מאָל איז זייער פּלאָט צעקלאַפּט געוואָרן, און ענדלאַך זיי-
נען די שפּאַניער אָפּגעטראָטן פון פּליסינגען קיין אַנטווערפּען.
דאַן האָבן זיך די פּליסינגענער אויף זייערע קליינע שיפּלאַך אויפּ-
געהויבן אויף דער שעלדע, און ביינאַכט האָבן זיי זיך דורכגעגליצט,
אונטערן נאָז פון די גרויסע שפּאַנישע שיפּן, אַריינגעדונגען אין אַנט-
ווערפענער האַפּן, וועלכן די שפּאַניער האָבן געהאַט פאַרכאַפּט, און האָבן
דאָרטן אָנגעמאַכט אַ חורבן אין די שפּאַנישע רייען.

זיי האָבן אויסגענוצט די שרעקלאַכע מהומה, וועלכע איז אויס-
געבראַכן ביי די שפּאַניער, האָבן זיך אַרויסגעזעצט אין שטאַט און באַ-
פּרייט פון געפאַנגענשאַפט דעם האַלענדישן אַדמיראַל בווען.

אויפּן רימאַרגן זיינען זיי שוין מיט אַ גרויסער רויב געווען ווי-
דער אין פּליסינגען.

אין א קורצער צייט ארום זיינען די שפאניער מיט בזיונות אָפּ
געטרָטן פון דעם ניט גאָסטפריינדלאַכן לאַנד.

און ברעד אָ?

מיט בלוט פון אירע בירגער האָט די דאָזיקע שטאָט פאַרשוּיבן
אין דער געשיכטע איר קאַמף פאַר דער פרייהייט!
חדשים=לאַנג האָט מען געמאַכט אויף איר שטאַרקע אָנגריפן, אָבער
אירע בירגער האָבן ניט געוואוסט, וואָס הייסט עס אונטערגעבן זיך!
ווילט איר וויסן, ווי די לייט פון ברעדא האָבן געשעצט זייער
פרייהייט?

הערט דעם ענטפער, וואָס אַן איינפאַכער בירגער פון ברעדא האָט*
געגעבן דעם כעכטיקן טפאנישן הערצאָג אַל באַ:
זיי האָבן זיך צונויפגעטרָפן אויף איינער פון די אַנטווערפענער
גאַסן.

האָט דער הערצאָג געוואַרט, דער האַלענדער זאָל אים אָפטרעטן
דעם וועג. אָבער דער דרייטער בראַבאַנטער בירגער האָט אויף אים
געוואָרפן אַ שטאַלצן בליק און געבליבן רואיק שטיין אַנטקעגן.
— ווייסט דען ניט, וועד איך בין? הערצאָג אַלבא!
— כווייס... געהערט... אָבער איך בין גאַאָט=לוקען פון ברעדא
און טרעט אָפּ דעם וועג בלויז זקנים אין פרויען!
— כיוועל הייסן, מ'זאָל דיך דערשיסן!

— דאָס איז שוין דיין זאַך. דו קענסט מיך טויטן, אָבער אָפּ=
טרעטן דעם וועג וועל איך דיר ניט! און וויסן זאָלסטו: ביי אונז אין
ברעדא זיינען אַלע אוינע!

— הייסט עס, איר שטויסט זיך אין די גאַסן, ווי בעק?

— פרי צו זיין בעק, פעלט אונז דער שפאנישער ריח!

אַלבא האָט אַ רוף געטאָן אַ פאַר שיסער.

אויף גאַאָט=לוקענס פנים האָט זיך אַ שמייכל באוויזן...

און ווען מ'האָט זיין טויטן קערפער אָפגעראַמט פון גאַס, האָט
זיך דער הערצאָג פאַרקלערט און שטיל געזאָגט:

— איין טויזנט אזוינע העלדן, קענען פאריאָגן די בעסטע אַרמיי אין דער וועלט!

אזוינע העלדן זיינען אין ברעדאָ געווען פופצן טויזנט, און אַלבאָס שטאַרקע אַרמיי האָט טאַקע מיט זיי גאַרניט געקענט אויספירן.

און דאָרט רעכט?

אַזאָ שטילער, רואיקער נעסט, וואו גבירים טרעפט מען אויף יעדן טריט און קיין אַרימעלייט איז אויף אַ רפואה ניטאָ. וויפל רומרייכע בלעטער, האָט דידאָויקע שטעטעלע אַריינגע-שריבן אין דער געשיכטע פון האַלאַנד!

און ניט נאָר די אויסערלעכע וועלט האָבן די דאָרט רעכטער גע-צוואונגען צו באַציען זיך צו זיי מיט דרך-ארץ —

אויך די אייגענע מאַגנאַטן, וועלכע האָבן געפרובט דריקן דאָס פאַלק, האָבן אָנגעטראָפּן אַ האַרטנעקיגן ווידערשטאַנד.

איינער פון אזוינע גראַפן האָט געפרובט אַרויפלייגן אויף דאָרט-רעכט זיין שווערע האַנט.

האָבן אים די איינוואוינער פון דער שטאָט געכאַפט, פאַרשפאַרט אין געפענקעניש און געהאַלטן אים אזוי, ביז וואַנען ער האָט געגעבן אַ פייערלאַכע שבועה, אז „אויף ווייטער וועט ער וויסן, ווי צו שעצן די רעכט פון דער פרייער און מעכטיקער שטאָט און וועט געדיינקען, אז ניט די שטאָט איז פאַר אים, נאָר ער איז פאַר דער שטאָט!“

און אז דער גראַף האָט זיך ווידער אַמאָל פאַרעקשנט, האָבן די דאָרט רעכטער געקעפט איינעם פון זיינע גרויזאמע מקורבים, אַריינגע-וואַרפן דעם קאָפּ צום גראַף אין פאַלאַץ און אים מודיע געווען:

— אַלע מענטשן זיינען געבאָרן געוואָרן גלייך איינער צום אַנדערן. אויב דו ווילסט דערפון ניט וויסן, וועט אויך דיין קאָפּ האָבן דעמועל-ביקן סוף, ווי דער קאָפּ פון דיין באַדינער!“

דער גראַף האָט דערזען, אז מיט אַזאָ קעגנער וועט ער גאַרניט מאַכן און האָט נאָכגעגעבן די שטאַלצע פרייע דאָרט רעכטער.

* * *

אזוי האָבן די האַלענדער געקעמפט און פאַרטיידיקט אין משך פון דורות זייער גרעסטן אייגנס—זייער אומאַפּהייניקייט און פרייהייט! איצט לעבט האַלאַנד בשלום מיט אירע אַלע שכנים. זי באַנוגט זיך מיט די רייכטימער און אוצרות פון איר אייגענעם לאַנד און פון אירע גרויסע, רייכע און בליענדיקע קאָלאָניעס, און וויל זיך ניט מישן אין די ענינים פון אַנדערע לענדער.

— מיר וועלן ניט אויסגעבן קיין איין גראַשן אויף אייער אייראָפּעאישן קאָנצערט (*).—זאָגן די איצטיקע באַטאָויער,—מיר זיינען שטאַרקער אָן אייך, ווי מיט אייך.

ביי אונז האָט יעדערער זיין אַרבעט, יעדערער קען פאַרדינען גענוג צום לעבן.

און וועמען ס'איז ענג אינדערהיים, דער זאָל זיך זעצן אויף אַ שיף און מאַרש אין אונזערע גאַס=געבענטשטע, מזל=ברכהדיקע קאָלאָניעס, וועלכע פליסן מיט מילך און האַניק.

ניטאָ ביי אונז קיין אַרימעלייט, ניטאָ קיין פאַרפינסטער=טע בירגער.

זעלטן וואָס פאַר אַ לאַנד ס'קען זיך מיט אונז פאַרגלייכן אין רייכטום און בילדונג!

און טאַמער וועט אונז פאַרט אויספעלן לאַנד פאַר אונזערע ערד=אַרבעטער, וועלן מיר ווידער אויסקעמפן ביים ים, וויפיל ס'וועט אונז נויטיק זיין, און נייע בליענדיקע פעלדער און גערט=נער וועלן פאַרגרעסערן אונזער טעריטאָריע! —

אמת, אין איין זאך זיינען מיר אָפּגעשטאַנען: אונזערע אַר=מייען זיינען קליין, אונזערע האַרמאַטן שוואַך, די ביקסן=אַלט און פאַרראַסט, אָבער אונז אַרט עס ניט —

זאָל נאָר עמיץ פרוּבן פערטשעפען זיך מיט אונז און מיר וועלן, ווי מיט דורות צוריק, דערווייזן, אַז דער פּוּח ליגט ניט אין אויבערמאַכט, נאָר אין רעכט!

* אזוי רייך יסין מליצה אנגערופן דער בונד פון די סעלקער.

און רעכט, אמת, ארבעט און פרייהייט זיינען ביי אינד
און מיט אונז!
און וועלן מיר ניט קענען ביישטיין קעגן א שטארקערער
מאכט, וועלן מיר עפענען אונזערע שליוון און ארויסלאָזן די
וואַסערן.

אונזער אייביקער שונא - דער ים, וועט דאן אונזער פאַר-
בינדעטער ווערן, און, אויף אונזער באַפעל, וועט ער פאַרשלינג-
גען די זשענדע שונאים, ווי ס'האַט אַמאָל דער ים-סוף פאַרטוינג-
קען פרעה'ן מיט זיינע חילות!

* * *

אַזוי האָבן די האַלענדער, געקעמפט און פאַרטיידיקט זיי זיך סיי
קעגן די כוואַליעס פון ים, סיי קעגן די זשענדע מענטשלאַכע כוואַליעס,
וואָס האָבן זיי געוואָלט זי פאַרפלייצן.
פאַרזיכערט אין זיין מאַכט, רואיק אין זיין זיכערקייט לעבט דאָס
קליינע האַלענדישע פּאָלק צווישן די שווימקע כוואַליעס, און קיין שום
געפאַר איז אים קיינמאָל ניט שרעקלאַך!



